

La presència de
LLUÍS DOMÈNECH I MONTANER
a La Ruta del Cister

**EL VIATGE A DIVERSOS LLOCS
DE LA CATALUNYA NOVA**

(2-5 d'abril de 1893)

100
Domènech
i Montaner

Visita a Santa Coloma de Queralt

Josep Maria Sans i Travé · Historiador i Acadèmic

Cap al migdia d'aquesta jornada, el grup torna a Tàrraga, on va dinar per agafar el tren a les 14,05 hores el tren que els havia de conduir a Sant Guim, on arribaren a les 15,17 h. Amb una tartana, continuaren camí cap a Santa Coloma de Queralt, tot passant per La Tallada, Montmaneu, l'hostal de la Panedella -(que escriu de la Paredella)-, Bellmunt -on destaca una creu de terme la part superior de la qual li semblà romànica- per arribar després de tres hores i mitja de trajecte, cap a les vuit del vespre a Santa Coloma de Queralt.

El dia 5 d'abril de 1893 el dedicà Domènech sencer a la visita de la capital de la Baixa Segarra. El primer que va descriure foren les fortificacions, representades pel castell, arrimat al cantó més espadat del turó on està bastit el poble, i les muralles formades per les pròpies parets de les cases i les diverses grans portes que les travessen, flanquejades amb torres quadrades i rodones la principal.

Quant al castell, a banda de situar-lo i narrar els seus elements més importants, descriu la torre adossada per passar després al gran cos de l'edifici. Tot i ser de planta irregular, assenyaleta que el cos principal és rectangular, en part gòtic i en part re-

naixentista. Continua escrivint "la façana principal que dona a una placeta amb una font al mig és més o menys renaixentista. "S'entra per un gran vestíbul amb un gran arc, on a l'intradós hi ha els escuts partits en pal de Queralt i Perelló".

Dins del castell destaca la gran escala de caixa, "coberta amb una volta esquifada i probablement encanoadada. En la gran escòcia, pintures del Renaixement d'ornament i heràldica. En el pla del centre, una figura ajaguda, com un Neptú". I conclou que semblava tot "mitjanet, sinó dolent". Sobre els sostres de l'edifici escriu que són tots "gairebé de revoltos sobre cabirons i bigues motllurades. N'hi ha no obstant tres de bons: dos del renaixement i un de gòtic. Per a Domènech el més interessant d'aquest castell era "la pintura del sostre gòtic, que és en una sala petita de la part principal del castell. L'estructura és una jàssera travessera i cabirons travessers que sostenen un empostissat. Les bigues semblen ara pintades d'un negre verdós i tenen, com altres ja coneguda, unes faixes a manera de precintes amb l'escut de Queralt i de Perelló. Capcen les faixes uns punts blancs i vermells. Fa encara bon efecte i cal copiar-lo."

A l'interior del palau hi havia una capella o oratori que, segons l'arquitecte, "res té de particular, essent el seu trespol de guix fos, com tantes altres d'aquella part de Catalunya, però a clapes, i de quatre en quatre té una decoració de rajoles blanques i blaves gòtiques de variats dibuixos. Semblen aplecs i aprofitament de trespols anteriors. N'hi ha una mostra hispano-àrab sumament notable pel relleu que tenen les llaceries i la finesa del dibuix." Domènech especifica que han faltat moltes que foren arrencades i que segurament la seva majoria anaren a parar al Museu Episcopal de Vic. També se'n troben al pis principal al trespol. Presideix aquest oratori un petit retaule, bastant ben conservat, notable pels detalls d'indumentària i mobiliari que hi són pintats. Així mateix, hi havia alguns retrats d'època, que l'arquitecte considera dels donadors. Ja fora del castell anota l'existència d'uns balcons amb ferros, probablement del segle XVII, adornats amb grifons i grífols.

Un apunt especial va merèixer l'església de Santa Maria de Bell-lloc, situada a llevant, a les afores de la població. D'entrada la qualifica de "romànica tardana, transformada en gòtica." En destaca la seva portada, amb arcs plans de mig punt. En les

Escala del castell dels comtes de Santa Coloma de Queralt

dovelles hi ha cercles a l'interior dels quals hi ha diversos motius semblants als teixits de l'època, entre els quals dos lleons o dos aligots enfrontats. En el timpà s'hi observava l'adoració dels tres reis mentre que a les impostes s'hi podien veure el lleó rampant dels Queralt, un grifó devorant un home cap per avall, dos porcs asseguts agafant-se pels peus. Les canyes de les columnes estaven decorades de dalt a baix amb entrellaçats i algunes tenien un topos quadrats distribuïts de tres en tres amb ornaments geomètrics i escuts dels Queralt. El que més va impressionar, però, a Domènech fou el sepulcre de Pere V de Queralt i la seva muller Alamanda de Rocabertí, situat en la capella que ocupa el creuer de l'evangeli, que en aquell moment "les estàtues jacentes, d'un metre i mig cada una de llarg, havien estat partides en dues i posades a cada cantó de l'altar secundari que hi havia en aquell lloc. La caixa tenia una sèrie d'arquillons, cada un amb dos o tres figures representant escenes de dol. Les mateixes escenes es podien observar a les dues testeres del bassament. Acaba la descripció escrivint que hi havia unes rajoles vidriades molt belles al peu del panteó.

L'altre edifici religiós el representava l'església parroquial, dedicada a Santa Co-

loma, de la qual l'arquitecte afirma que per fora era del renaixement i a l'interior gòtica. Destaca el retaule de marbre amb una estatueta de Sant Llorenç que valora positivament, del qual escriu que se sabia el nom de l'escultor, que era de Tarragona, la data i fins i tot el cost. Precisa que hi havia escudets en forma de ferradura que suggerien que el nom del promotor del retaule deuria ser un Ferrer. Acaba la descripció del temple escrivint que hi havia una capella sencera amb rajoles vidriades del renaixement, però no tan boniques com les que esmentat de Santa Maria de Bell-lloc.

Abans d'abandonar aquesta vila, ja fora muralles, Domènech fa una referència a la famosa "Font dels comtes" o "Font de les Canelles" -manada bastir l'any 1614 per Dalmau IV de Queralt, qui després serà el famós virrei de Catalunya-, de la qual simplement escriu que "és del renaixement, té molts brocs, amb gran abundància d'aigua." I també refereix la creu de terme que hi havia al seu costat -desapareguda lamentablement l'any 1932-, que considera especialment interessant: creu que és del segle XV, on hi apareixen en el capitell les imatges de la Verge Coronada, Evangelistes, el Cist a la creu, i passos de

la Passió, "tot finíssimament executat". Per això conclou "val la pena prendre'n un dibuix detallat perquè amb la fotografia no donaria res perquè està coberta de molsa i s'ha d'interpretar més que copiar".

Acaba la visita anotant el projecte de museu que vol tirar endavant un capellà jove, nebot de mossèn Joan Segura i Valls, en una ala del castell, on des de feia poc temps havia començat a recollir diversos elements artístics -armariet gòtic, creu processional de factura romànica o gòtica, i curiosos -alguns plats antics, diversos pianos, etc.- que s'hi exposaran.

Aprofitant l'estada en aquesta vila Domènech adquirí dues rajolotes, àrabe-gòtiques, blanques i blaves, que hi havia clavades a la façana d'una casa humil d'un carreró davant de l'església per obsequiar al col·leccionista d'aquesta temàtica el seu amic, també arquitecte i polític, el vilanoví Josep Font i Gumà.

Tornat a Sant Guim el grup dirigit per Domènech i Montaner, sortien en el tren correu a les tres de la tarda i arribaren a Barcelona a dos quarts de vuit del vespre.

